МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра терапевтичної стоматології та стоматології ФПО

О. А. Глазунов, О. Є. Корнійчук, О. А. Чеботар

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ: КЛІНІКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ АСПЕКТИ

Монографія

за заг. ред. О. А. Глазунова

Львів
«Новий Світ-2000»
2026

УДК 616.314-08:616.31-084
Г525

Автори:
Глазунов Олег Анатолійович – кафедра терапевтичної стоматології та стоматології ФПО, Дніпровський державний медичний університет, м. Дніпро, Україна;
Корнійчук Олександр Євгенійович – кафедра терапевтичної стоматології та стоматології ФПО, Дніпровський державний медичний університет, м. Дніпро, Україна;
Чеботар Олег Анатолійович – кафедра терапевтичної стоматології та стоматології ФПО, Дніпровський державний медичний університет, м. Дніпро, Україна.

За загальною редакцією:
Глазунова Олега Анатолійовича – професора кафедри терапевтичної стоматології та стоматології ФПО Дніпровського державного медичного університету

Глазунов О. А., Корнійчук О. Є., Чеботар О. А.
Г525 Сучасні підходи до профілактики та лікування стоматологічних захворювань : клініко-експериментальні аспекти : монографія / О. А. Глазунов, О. Є. Корнійчук, О. А. Чеботар ; за заг. ред. О. А. Глазунова. – Львів : «Новий Світ-2000», 2026. – 104 с.
ISBN 978-966-418-610-7

У монографії узагальнено результати клінічних та експериментальних досліджень з актуальних питань сучасної стоматології: геропротекторного підходу в комплексному лікуванні генералізованого пародонтиту у чоловіків похилого віку, клініко-лабораторного обґрунтування профілактики запальних реакцій у пульпі зуба після одонтопрепарування під незнімні ортопедичні конструкції, а також профілактики та лікування сіалозу у пацієнтів з гіпотиреозом. Видання розраховане на лікарів-стоматологів, науковців, викладачів та здобувачів вищої медичної освіти.

Усі права захищені. Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якій формі без письмового дозволу авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей несуть автори публікації.

УДК 616.314-08:616.31-084

© О. А. Глазунов, О. Є. Корнійчук, О. А. Чеботар, 2026
© Дніпровський державний медичний університет, 2026
© Видавництво ПП «Новий Світ-2000», 2026

ISBN 978-966-418-610-7

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 6

РОЗДІЛ 1. КЛІНІКО-ЛАБОРАТОРНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОФІЛАКТИКИ ЗАПАЛЬНИХ РЕАКЦІЙ В ПУЛЬПІ ЗУБА ПІСЛЯ ОДОНТОПРЕПАРУВАННЯ ПІД НЕЗНІМНІ ОРТОПЕДИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ (*О. А. ГЛАЗУНОВ*) 8

1.1. Актуальність проблеми 8

1.2. Сучасні уявлення про профілактику пошкодження пульпи зуба та пародонту при одонтопрепаруванні (огляд літератури) 11

1.3. Матеріали та методи дослідження 15

1.4. Біохімічне обґрунтування ефективності лікувально-профілактичного комплексу в експерименті 20

1.5. Динаміка стоматологічних індексів у обстежених пацієнтів 25

1.6. Оцінка клінічної ефективності лікувально-профілактичного комплексу за результатами електроодонтометрії та реодентографії 26

1.7. Обговорення результатів у контексті сучасних літературних даних 29

Висновки 32

Практичні рекомендації 34

Список літератури 36

РОЗДІЛ 2. ГЕРОПРОТЕКТОРНИЙ ПІДХІД У КОМПЛЕКСНОМУ ЛІКУВАННІ ГЕНЕРАЛІЗОВАНОГО ПАРОДОНТИТУ У ЧОЛОВІКІВ ПОХИЛОГО ВІКУ: КЛІНІКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ (*О. Є. КОРНІЙЧУК*) 39

2.1. Актуальність проблеми 39

2.2. Стоматологічна захворюваність осіб похилого віку та роль геропротекторів (огляд літератури) 41

2.3. Матеріали та методи дослідження 43

2.4. Стоматологічний та загальносоматичний статус чоловіків похилого віку з генералізованим пародонтитом 46

2.5. Експериментальне обґрунтування застосування комплексу геропротекторів 51

2.6. Клініко-лабораторна оцінка ефективності комплексного лікування 55

2.7. Обговорення результатів у контексті сучасних літературних даних 58

Висновки 62

Практичні рекомендації 64

Список літератури 65

РОЗДІЛ 3. ПРОФІЛАКТИКА ТА ЛІКУВАННЯ СІАЛОЗУ У ПАЦІЄНТІВ З ГІПОТИРЕОЗОМ: КЛІНІКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ (*О. А. ЧЕБОТАР*) 72

3.1. Актуальність проблеми 72

3.2. Взаємозв’язок патології слинних і щитоподібної залоз (огляд літератури) 74

3.3. Матеріали та методи дослідження 77

3.4. Структура захворюваності слинних залоз у пацієнтів з патологією щитоподібної залози 82

3.5. Результати ехографії слинних залоз у пацієнтів з гіпотиреозом 84
3.6. Експериментальне обґрунтування застосування лікувально-профілактичного комплексу при гіпотиреозі 86
3.7. Клініко-лабораторна оцінка ефективності комплексного лікування сіалозу у пацієнтів з гіпотиреозом 89
3.8. Обговорення результатів у контексті сучасних літературних даних 93
Висновки 96
Практичні рекомендації 98
Список літератури 99

ПЕРЕДМОВА

Сучасна стоматологія розвивається на перетині клінічної практики, лабораторної діагностики та експериментальних досліджень, що дозволяє глибше зрозуміти механізми розвитку стоматологічних захворювань і обґрунтувати нові, патогенетично спрямовані підходи до їх профілактики й лікування. Пропонована монографія об’єднує результати трьох самостійних клініко-експериментальних досліджень, виконаних на кафедрі терапевтичної стоматології та стоматології ФПО Дніпровського державного медичного університету, які, попри різницю тематики, поєднані спільною методологічною основою та практичною спрямованістю на підвищення ефективності стоматологічної допомоги населенню.

Перший розділ монографії, підготовлений О. А. Глазуновим, присвячений клініко-лабораторному обґрунтуванню профілактики запальних реакцій у пульпі зуба після одонтопрепарування під незнімні ортопедичні конструкції — проблемі, яка щороку набуває все більшої актуальності у зв’язку зі зростанням обсягів ортопедичного лікування та підвищенням вимог пацієнтів до збереження життєздатності опорних зубів.

Другий розділ, виконаний О. Є. Корнейчуком, розкриває геропротекторний підхід у комплексному лікуванні генералізованого пародонтиту у чоловіків похилого віку та містить клініко-експериментальне обґрунтування застосування геропротекторних засобів у структурі комплексної терапії пародонтологічних хворих старших вікових груп.

Третій розділ, підготовлений О. А. Чеботарем, присвячений профілактиці та лікуванню сіалозу у пацієнтів з гіпотиреозом і висвітлює взаємозв’язок патології слинних та щитоподібної залоз, а також обґрунтовує диференційовані лікувально-профілактичні заходи для цієї категорії пацієнтів.

Кожен розділ монографії має власну структуру, що включає огляд сучасної літератури, опис матеріалів і методів дослідження, викладення отриманих результатів, їх обговорення, висновки та практичні рекомендації, а також список використаних джерел. Такий підхід дозволяє розглядати кожен розділ як самостійне наукове дослідження, водночас зберігаючи єдність монографії як цілісного видання, присвяченого сучасним клініко-експериментальним аспектам стоматології.

Автори висловлюють сподівання, що матеріали монографії будуть корисними для лікарів-стоматологів, науково-педагогічних працівників, аспірантів та здобувачів вищої медичної освіти, а викладені в ній дані слугуватимуть підґрунтям для подальших наукових пошуків у відповідних напрямах стоматології.

РОЗДІЛ 1

Матеріали розділу підготовлено на кафедрі терапевтичної стоматології та стоматології факультету післядипломної освіти Дніпровського державного медичного університету на основі результатів клінічних, експериментальних та лабораторних досліджень, присвячених обґрунтуванню профілактики запальних реакцій у пульпі зуба після одонтопрепарування під незнімні ортопедичні конструкції.

КЛІНІКО-ЛАБОРАТОРНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОФІЛАКТИКИ ЗАПАЛЬНИХ РЕАКЦІЙ В ПУЛЬПІ ЗУБА ПІСЛЯ ОДОНТОПРЕПАРУВАННЯ ПІД НЕЗНІМНІ ОРТОПЕДИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ

Глазунов Олег Анатолійович[1]

[1]кафедра терапевтичної стоматології та стоматології ФПО, Дніпровський державний медичний університет, м. Дніпро, Україна

1.1. Актуальність проблеми

Ортопедичне лікування дефектів зубних рядів незнімними конструкціями залишається одним з найпоширеніших видів стоматологічної допомоги, однак саме одонтопрепарування опорних зубів під штучні коронки залишається процедурою, що потенційно травмує пульпу та крайовий пародонт. За даними анкетного опитування лікарів-стоматологів, найчастішою причиною постцементаційної гіперчутливості є саме обсяг препарування твердих тканин зуба (42,1 % випадків), тоді як пресинг охолодження та якість тимчасових конструкцій відіграють додаткову роль [1].

За даними систематизованого епідеміологічного огляду, поширеність дентинної гіперчутливості в популяції коливається у вкрай широких межах – від 3 до 98 %, що пояснюється відмінностями критеріїв відбору вибірок і діагностичних підходів у різних дослідженнях, при цьому близько 25–30 % дорослого населення повідомляють про симптоми гіперчутливості твердих тканин зуба; жінки уражаються дещо частіше за чоловіків, а віковий пік поширеності припадає на 30–40 років [11]. Це підкреслює масштаб проблеми та обґрунтовує необхідність розробки ефективних профілактичних заходів,

застосовних у щоденній ортопедичній практиці, зокрема на етапі одонтопрепарування та тимчасової фіксації ортопедичних конструкцій.

Больова чутливість препарованих зубів та ризик розвитку травматичного пульпіту зумовлені комплексом чинників: розкриттям дентинних канальців з ушкодженням відростків одонтобластів, порушенням циркуляції дентинної рідини, термічним і механічним подразненням пульпи в процесі препарування, а також мікробною інвазією через нещільно прилеглі тимчасові конструкції. Матеріали, що традиційно використовуються для фіксації провізорних коронок, здебільшого виконують лише фіксувальну функцію, не маючи вираженого лікувального ефекту на травмовану пульпу.

Дослідження пульпарної гемодинаміки методом лазерної допплерівської флоуметрії підтверджують, що саме процедура препарування зуба під коронку супроводжується змінами пульпарного кровотоку: використання зношених алмазних борів спричиняє достовірне і стійке підвищення пульпарного кровотоку відразу після препарування, через 24 години та навіть через 7 діб після втручання порівняно з вихідним рівнем [2], тоді як за умови коректної техніки препарування (рясне охолодження, переривчастий контакт з тканинами зуба) виражених змін пульпарного кровотоку в найближчі терміни спостереження може не реєструватися [3]. Це підкреслює важливість не лише техніки препарування, а й вибору матеріалу тимчасової фіксації для профілактики вторинного пошкодження пульпи.

Зуб після процедури одонтопрепарування під незнімні ортопедичні конструкції фактично є раневою поверхнею: у процесі обробки видаляється майже весь поверхневий шар зубної емалі й оголюється периферичний дентин, а саме відсутність захисного бар’єра та розкриття дентинних канальців з ушкодженням відростків одонтобластів є безпосередньою причиною підвищеної больової чутливості препарованих зубів при дії механічних, хімічних і термічних подразників. Крім того, процес препарування зубів під незнімні конструкції нерідко супроводжується вираженим одонтогенним стресом, що проявляється

патологічними змінами морфологічної структури тканин пародонту та пульпи, посиленням функціональної активності гіпофізарно-надниркової системи й порушеннями регіонарної гемодинаміки, у зв'язку з чим саме в найближчому післяопераційному періоді необхідні цілеспрямовані профілактичні заходи для збереження життєздатності пульпи та крайового пародонту опорних зубів.

Наявні терапевтичні підходи здебільшого зводяться до застосування виключно фіксувальних матеріалів або симптоматичної антисептичної обробки, тоді як комплексні лікувально-профілактичні засоби з протизапальною, антиоксидантною та ремінералізуючою дією, придатні для одночасної фіксації тимчасових конструкцій, практично не пропонуються. Це зумовлює актуальність розробки та клініко-експериментального обґрунтування нового підходу до профілактики запальних реакцій пульпи зуба і пародонту після одонтопрепарування під незнімні ортопедичні конструкції.

Метою дослідження, представленого в цьому розділі, було підвищення ефективності лікування та профілактики запальних реакцій в пульпі зуба та пародонті після одонтопрепарування під незнімні ортопедичні конструкції шляхом розробки та застосування лікувально-профілактичного комплексу.

Для досягнення поставленої мети вирішували такі завдання: провести ретроспективну оцінку якості незнімного зубного протезування та проаналізувати ускладнення, які виникають на етапах ортопедичного лікування; вивчити в експерименті біохімічні показники стану пульпи зубів лабораторних тварин після одонтопрепарування; запропонувати лікувально-профілактичний комплекс під тимчасові незнімні конструкції зубних протезів, що має протизапальну та захисну дію; оцінити клінічну ефективність запропонованого комплексу порівняно з традиційними матеріалами; провести динамічне спостереження впливу розробленого комплексу на функціональний стан пульпи зубів після одонтопрепарування.